ին, եթէ հետամուտ լինուք, թերևս գըտնի այն և յողորմելի գրատան սրբոյ Էջմիածնի*)։

Ի ծանօթագոյն մեղ օրինակաց հնագոյն համարի Փարիզեան ձեռագիրն Պատմութեան Ադաթանգեղեայ կը յայտնեմք, զի Մայր Աթոռոյս Մատենադարանի մէջ գտնուած ձեռագիր օրինակաց երեք ընտիր օրինակները չունին երբէք Դ-ՇՆ Բ-Ղ։

Ի սոցանէ առաջինը՝ 1656 ընդհանուր թուականաբաւ, որ մեծագիր՝ բոլորգիր՝ հին, այլ ընտիր գրչութեամբ գրուած է Ակներ Վանուց մէջ. զոր իւր հնութեամբ և այլ մի քանի պարագաներէ առանց տարակուսելոյ կը համարիմք՝ զի երկոտասաներրորդ դարու վերջերը գրուած է։

Երկրորդը՝ որ է 1658 ընդհանուր թուականաբաւ, նոյնպէս թէպէտ թուական չունի և ո՛ւր գրուած լինելն ևս չէ յայտ, այլ ԺԻ. երրորդ և ԺԳ. երրորդ դարուց միջոցները գրուած կը համարուին. (սորա մէջ 'ի վերջին դարս՝ նոտրագիր գրչութեամբ ջանացած են դաշանց թուղթը յաւելուլ, բայց կիսատ մնացած է, և խարդախութիւնը ակնյայտնի կ'երևի ամեն տեսանողաց)։ Նոյնպէս երրորդ օրինակը որ նոտրագիր է, ԺԶ. երրորդ դարու գրուածքներէն է։

Իսկ միւս օրինակաց մէջ առաջինը՝ որ մեծագիր՝ բոլորգիր՝ և Ազգ 2ԽԲ. (Փրկ. 1293) թուականին գրուած է 'ի Յովհաննավանան որ 'ի Կարբի (Լաբագածոտն գաւառի մերձ Լաշտարակ), ունի դաշանց թուղթ։ Նոյն միջոցները տակաւին նոր կը տարածուէին ազգաւեր Ուենիթոսք՝ նախ Ատրպատական և անտի Արարատեան աշխարհը տարածուելով՝ իւրանց թոյնը և խմորը պապական մի լատին Եպիսկոպոսէն ընդունած։

Երբ յաջողութեամբ Տեառն լոյս չընտեսած Ազգ. պատմական մատենագրութիւնքը 'ի լոյս կընծայեմք, հետզհետէ ցարդ հրատարակուածները ևս ընտրելագոյն հին և բազում օրինակաց բաղդատութեամբ կրկին պետք է հրատարակեմք։

Զբմոռանամք յիշել զայս ևս, որ մեր հնագոյն օրինակի դաշանց թղթոյն և հրատարակուածներուն մէջ բաւական զգալի և աչքի զարնող տարբերութիւնք կան։ Ն. ԽՄԲ.

մութեան Ադաթանգեղեայ գրեալ 'ի ՃԳ. թուականի Հայոց. յորում չէ՛ք այն թուղթ դաշանց, չէ՛ք և 'ի Յունական բնագրին, ապա ուրեմն չէ՛ ինչ գիւրին. նա թէ խիթալն իսկ է ասել, թէ որ ինչ չգըտանի 'ի հնագոյն օրինակ, 'ի Յունական բնագրին, և 'ի գիւանին Վատիկանու լցել վաւերական, ըստ որում գտանի այն 'ի նորոգ օրինակս ինչ, յորոց ածանցեալ է և 'ի տպագրեալս 'ի Պօլիս։

(Մնացորդն 'ի յաջորդ ամսագրիս։)

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹԻՒՆՔ

ՏՕՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ՄԻՆՉԵՒ

Յուլիս 27։ — Մ'կրտիչ Վահանայն Պարպեանց՝ Հին-Նախիջևանայ Հ. Կառավարութեան անդամակցութեան պաշտօնէն արձակեցաւ։

,, ,, — Ըստ հրամանի Վ. Հ. Հայրապետի ամենայն Հայոց՝ Երջ. Թադէոս Վարդապետ Տէր Պանիէլեան նշանակեցաւ Փոխանորդ 'ի Հ. Նախիջևան՝ 'ի տեղի Պետրոսեանց Վարդապետի Մխիթարեան։ Իսկ վերջինս առաքեցաւ 'ի Վանան Որոտնայ՝ ապաշխարել անդ մինչ ցայլ առանձին տնօրէնութիւն Հոգ. Օ. Իշխանութեան։

,, 29։ — Ըստ հրամանի Վ. Հ. Կաթողիկոսի ամենայն Հայոց՝ Վանահայր Եջմառիսու Երջ. Մ'կրտիչ վարդապետ Տէր Թադէոսեան քննիչ կարգեցաւ 'ի վերայ գործոց Յակովբ վարդապետի Մնացականեան և Երիստակէս վարդապետի Սեդրակեանց։

(*) Անշուշտ մեր ընթերցողք կը գիտեն, զի Պ. Կարենեանցի այս խօսքը Աթոռոյս Մատենադարանի այժմեան բարեկարգ և պայծառ գրութեան չակնարկեր, այլ 8 9 տարուց չափ յառաջ անխնամ և բարձի թողի վիճակին, զոր բազմօք կը պատմեն պակասեալք։

Իսկ վասն հնագոյն օրինակաց Պատմութեան Ադաթանգեղեայ կը յայտնեմք, զի Մայր Աթոռոյս Մատենադարանի մէջ գտնուած ձեռագիր օրինակաց երեք ընտիր օրինակները չունին երբէք Դ-ՇՆ Բ-Ղ։

Ի սոցանէ առաջինը՝ 1656 ընդհանուր թուականաբաւ, որ մեծագիր՝ բոլորգիր՝ հին, այլ ընտիր գրչութեամբ գրուած է Ակներ Վանուց մէջ. զոր իւր հնութեամբ և այլ մի քանի պարագաներէ առանց տարակուսելոյ կը համարիմք՝ զի երկոտասաներրորդ դարու վերջերը գրուած է։

Երկրորդը՝ որ է 1658 ընդհանուր թուականաբաւ, նոյնպէս թէպէտ թուական չունի և ո՛ւր գրուած լինելն ևս չէ յայտ, այլ ԺԻ. երրորդ և ԺԳ. երրորդ դարուց միջոցները գրուած կը համարուին. (սորա մէջ 'ի վերջին դարս՝ նոտրագիր գրչութեամբ ջանացած են դաշանց թուղթը յաւելուլ, բայց կիսատ մնացած է, և խարդախութիւնը ակնյայտնի կ'երևի ամեն տեսանողաց)։ Նոյնպէս երրորդ օրինակը որ նոտրագիր է, ԺԶ. երրորդ դարու գրուածքներէն է։

Իսկ միւս օրինակաց մէջ առաջինը՝ որ մեծագիր՝ բոլորգիր՝ և Ազգ 2ԽԲ. (Փրկ. 1293) թուականին գրուած է 'ի Յովհաննավանան որ 'ի Կարբի (Լաբագածոտն գաւառի մերձ Լաշտարակ), ունի դաշանց թուղթ։ Նոյն միջոցները տակաւին նոր կը տարածուէին ազգաւեր Ուենիթոսք՝ նախ Ատրպատական և անտի Արարատեան աշխարհը տարածուելով՝ իւրանց թոյնը և խմորը պապական մի լատին Եպիսկոպոսէն ընդունած։

Երբ յաջողութեամբ Տեառն լոյս չընտեսած Ազգ. պատմական մատենագրութիւնքը 'ի լոյս կընծայեմք, հետզհետէ ցարդ հրատարակուածները ևս ընտրելագոյն հին և բազում օրինակաց բաղդատութեամբ կրկին պետք է հրատարակեմք։

Զբմոռանամք յիշել զայս ևս, որ մեր հնագոյն օրինակի դաշանց թղթոյն և հրատարակուածներուն մէջ բաւական զգալի և աչքի զարնող տարբերութիւնք կան։ Ն. ԽՄԲ.

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԷՋՄԻԱԾՆԻ Ի ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏ.